

U-LEAD

WITH EUROPE

Інструменти співпраці Україна-ЄС зادля місцевого та регіонального розвитку

Тренінг для тренерів

Людмила Черняга, Людмила Чабак

16-18 жовтня 2019

Правила на тренінгу

1. Пунктуальність
2. Вільне висловлювання думок
3. Конструктивна критика та толерантність
4. Готовність ділитися інформацією та сприймати нову інформацію
5. Позитив та гарний настрій

Знайомство

1. Ім'я
2. Назва інституції та посада
3. Основні напрямки діяльності
4. Що для вас означає співпраця України та ЄС?

Очікування від тренінгу

Хто буде вашим клієнтом? Для кого ви будете проводити тренінги?

Структура тренінгу

- 1) Знайомство
- 2) Очікування
- 3) Основна частина (визначення та актуалізація проблеми; пошук шляхів розв'язання проблеми та надання необхідної інформації; розвиток практичних навиків)
- 4) Перерви (мережування, енерджайзери, переключення уваги учасників)
- 5) Завершальна частина (оцінка тренінгу та аналіз інформації)

Інструменти співпраці Україна-ЄС зادля місцевого та регіонального розвитку

Сесія 1. Євроінтеграційний вектор співпраці України: можливості та виклики

Сесія 2. Організаційно-правові особливості Угоди про асоціацію

Сесія 3. Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі

Сесія 4. Як ЄС допомагає виконувати Угоду про асоціацію?

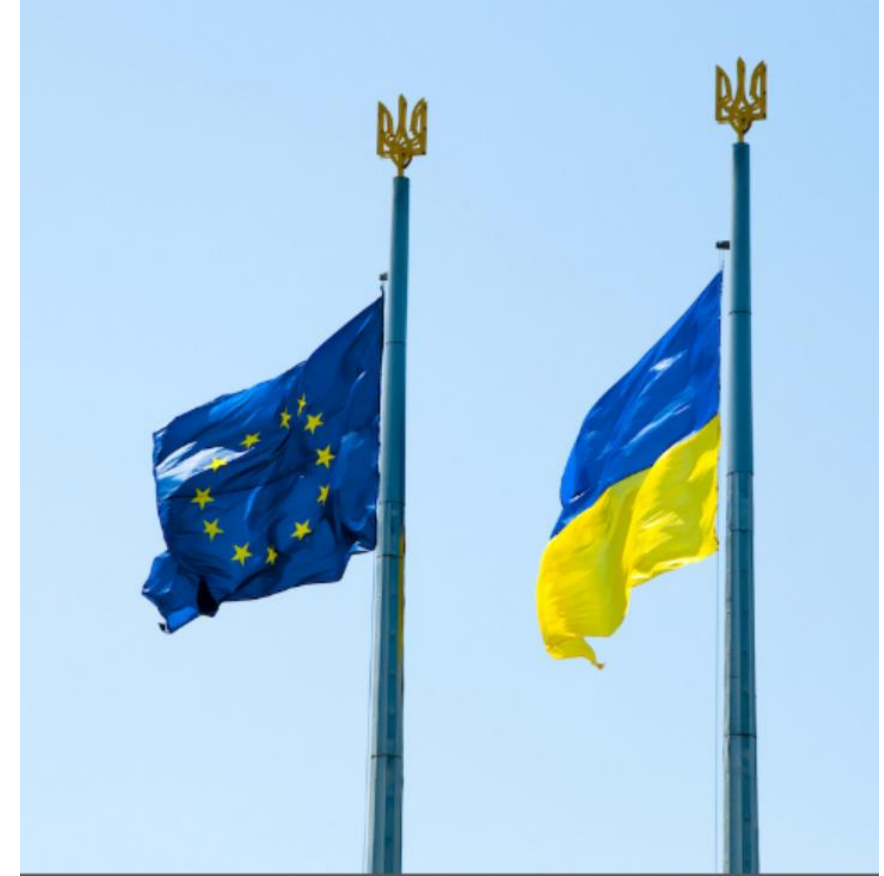
Сесія 5. Механізми та інструменти отримання допомоги від ЄС

Сесія 6. Програми ЄС для розвитку МСБ. Як подаватися? Де шукати інформацію?

Сесія 7. Програми для наукової співпраці та поширення інновацій

Сесія 8. Програми транскордонного співробітництва

1. Що для вас означає співпраця з ЄС?
2. Скільки країн-членів ЄС?
3. Скільки сторін підписали УА?
4. Скільки офіційних мов в ЄС?
5. Коли була підписана Угода про асоціацію (політична частина)?
6. Коли була підписана економічна частина УА?
7. Скільки сторінок УА?
8. Хто виконує УА?
9. Які зобов'язання має Україна після підписання?
10. Можливості для України після підписання УА?

Періодизація євроінтеграційних правовідносин між Україною та ЄС

- 1) Становлення співпраці України та Європейських співтовариств – від проголошення незалежності до набрання чинності Угоди про партнерство та співробітництво 1994 р.
- 2) Розвиток співпраці України та ЄС за Угодою про партнерство та співробітництво 1994 р.
- 3) Інтенсифікація співпраці України та ЄС після розширення ЄС на Схід у 2004 р.
- 4) Поглиблення відносин після підписання Угоди про асоціацію 2014 р.

Вересень
2007 р.

Україна та ЄС розпочали переговори щодо Угоди про асоціацію і поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі.

Метою цієї Угоди мали стати створення зони поглибленої та всеосяжної вільної торгівлі між Україною та ЄС, посилення співробітництва у політичній і економічній сферах, доступ українських суб'єктів підприємницької діяльності до внутрішнього ринку ЄС, а також адаптація українського законодавства до права ЄС.

30 березня
2012 р.

Україна парафувала, тобто попередньо підписала узгоджений текст Угоди про асоціацію з ЄС у Брюсселі.

Мета політики Східного Партнерства

**сприяння політичним та економічним реформам
у країнах-партнерах через:**

- укладання Угоди про асоціацію;
- створення зони вільної торгівлі (ЗВТ);
- лібералізацію візового режиму з ЄС;
- підтримку стабільності та безпеки у регіоні;
- розвиток енергетичної галузі;
- захист навколишнього середовища.

Важливість УА

Для України підписання цієї Угоди про Асоціацію та Поглиблену та Всеохоплюючу Зону Вільної Торгівлі означає:

- пришвидшення інтеграційних процесів з ЄС,
- прийняття європейських цінностей,
- економічне зростання та добробут.

Для ЄС, УА/ПВЗВТ є важливим кроком в реалізації політики добросусідства, що передбачає створення в країнах, що межують з ЄС зони стабільності, процвітання, демократії та безпеки. А також забезпечення вільного руху капіталу, товарів та послуг, засобів виробництва, робочої сили, зниження витрат на виробництво та зменшення бюрократії.

Угода про асоціацію – хронологія подій

<https://eu-agreement.ed-era.com/b1/p1>

Розвиток євроінтеграційних процесів

РОКИ	ЗАХОДИ
18 грудня 1989	Угода про торговельне та економічне співробітництво між Європейським Співтовариством та СРСР
2 грудня 1991	Декларація Європейської Ради щодо України
2 липня 1993	Основні напрями зовнішньої політики України: передбачено «розширення участі у європейському регіональному співробітництві»
16 червня 1994	Угода про партнерство та співробітництво (УПС)
11 червня 1998	Стратегія інтеграції України до ЄС
вересень 2000	Програма інтеграції України до ЄС, Указ Президента
2004	Помаранчева революція
2004	Європейська політика сусідства
21 лютого 2005	План дій Україна-ЄС
2007	Неофіційні переговори про зміну УПС
18 лютого 2008	Офіційне відкриття переговорного процесу щодо створення ЗВТ Україна-ЄС
травень 2009	Започаткування політики Східного партнерства
червень 2009	Порядок денний створення асоціації Україна-ЄС
травень 2010	Закон про засади внутрішньої та зовнішньої політики (з порядку денного вилучалося питання євроатлантичної інтеграції, інтеграція до ЄС залишалася основним напрямком зовнішньоекономічної діяльності)
листопад 2013	Перша спроба підписання Угоди про асоціацію Україна-ЄС
21 березня 2014	Підписана політична частина Угоди про асоціацію
червень 2014	Підписана економічна частина Угоди про асоціацію
вересень 2014	Ратифікована Угода про асоціацію (Верховною Радою та Європарламентом)
16 вересня 2014	Затверджений план імплементації Угоди про асоціацію
1 січня 2016	Впровадження економічних положень та положень про ПВЗВТ
1 вересня 2017	Угода про асоціацію повністю набирає чинності

ЄС - Євроінтеграційні чинники

Безпекові (потреба миру та безпеки)

- гарантії, що більше ніколи не повториться жорстокість обох світових воєн. Спільне прийняття рішень мало стати перешкодою для появи нових конфліктів

Політичні

- потреба взаємного порозуміння між країнами, зокрема між Німеччиною та Францією
- бар'єр перед комунізмом, який набрав усе більших обертів, а також перед економічною експансією США в Європі

Економічні (економічна стабільність та успіх)

- утворення спільного ринку мало оптимізувати економічну діяльність та розвиток торгівлі в межах цілого континенту
- контроль над галузями воєннооборонного комплексу
- необхідність протидії цілковитому домінуванню США у світовому господарстві

Джерела права ЄС

- (1) установчі договори (так зване "первинне законодавство");
- (2) міжнародні (додаткові) угоди з міжнародними організаціями та третіми країнами;
- (3) регламенти, директиви, рекомендації та висновки (так зване "вторинне законодавство");
- (4) рішення, висновки Суду ЄС, а також загальні принципи, опрацьовані Судом ЄС

Установчі договори ЄС

Найважливіша група джерел права ЄС. За способом підготовки, укладення і введення в дію вони відтворюють відповідний порядок і процедури, прийняті при укладенні міжнародних договорів і угод

ЄС заснований на верховенстві права, кожна дія прийнята в ЄС ґрунтується на договорах, які були затверджені на добровільній основі і демократично зі всіма державами-членами ЄС

Підготовка всіх установчих договорів має місце в результаті переговорів між зацікавленими сторонами, проведених в рамках міжурядових конференцій або у випадку підготовки їх Комісією за дорученням Ради при вступі нових членів. Погоджений текст скріплюється підписами уповноважених на те офіційних представників держав. Вони вводяться в дію за умови одноголосної ратифікації цих актів усіма державами-учасниками

Договори з міжнародними організаціями та третіми країнами

- Угоди, укладені ЄС виключно в межах повноважень, що надано йому ДФЕС (наприклад, комерційні відносини за ст. 207),
- шляхом приєднання до вже укладеної міжнародної угоди (наприклад, до Загальної угоди про тарифи та торгівлю (ГАТТ));
- окремими державами-членами (наприклад, Брюссельська Конвенція про юрисдикцію та виконання судових рішень у цивільних та приватних справах 1968 р.).

Регламент

є актом Ради ЄС або Комісії, що встановлює загальні правила, які застосовуються одноманітно в усіх державах-членах ЄС. Стаття 288 ДФЄС встановлює, що регламенти є обов'язковими для виконання в усій своїй повноті та застосовуються безпосередньо в усіх державах-членах. Це означає, що вони мають юридичну силу без подальшої імплементації в національне законодавство держав-членів, а юр. та фіз. особи можуть посилатися на них у національних судах, захищаючи свої суб'єктивні права.

Директива

Директиви, згідно із ст. 288 ДФЄС, є обов'язковими "щодо кінцевого результату, який вони мають досягти, та щодо держав-членів, до яких вони адресовані". Але при цьому державам надається можливість вибору форм та методів імплементації (такими формами можуть бути законодавчі акти або адміністративні приписи). Директива може бути адресованою як до всіх держав-членів, так і лише до деяких з них.

Для повної юридичної сили директиви потребують імплементації в національне законодавство держав-членів.

Критерії вступу до ЄС

Політичні критерії

стабільність інститутів, що є гарантами демократії, верховенства права, прав людини і поваги та захисту прав меншин

Економічні критерії

Діюча ринкова економіка та спроможність впоратися з конкурентним тиском та ринковими силами в межах ЄС

Критерій членства

Здатність взяти на себе обов'язки членства з дотриманням цілей політичного, економічного та валютного союзу

Незалежний критерій

Спроможність ЄС абсорбувати нових членів, одночасно підтримуючи динаміку європейської інтеграції, що є важливим фактором спільного інтересу як Союзу, та держав-кандидатів

Економічні критерії

- ✓ дефіцит державного бюджету не має перевищувати 3% ВВП;
- ✓ державний борг повинен складати менше 60% ВВП;
- ✓ держава протягом 2-х років повинна брати участь у механізмі валютних курсів та підтримувати курс національної валюти в заданому діапазоні;
- ✓ рівень інфляції не має перевищувати 1,5% середнього значення трьох країн-учасниць ЄС з найбільш стабільними цінами;
- ✓ довгострокові відсоткові ставки по державним облігаціям не мають перевищувати 2% середнього значення відповідних ставок в країнах з найнижчою інфляцією

Бюджет ЄС

Бюджет ЄС - головна фінансова база інтеграційних заходів, інструмент наднаціонального регулювання національних економік держав-членів для здійснення структурної політики в рамках ЄС.

Поряд з бюджетом ЄС важливу роль у розв'язанні структурних проблем ЄС відіграють об'єднані кредитні ресурси, основна частина яких сконцентрована в Європейському інвестиційному банку.

Метою бюджетної політики ЄС є фінансування витрат, пов'язаних з діяльністю ЄС, забезпечення реалізації спільних політик та визначення пріоритетів його політичної діяльності.

У сучасних умовах бюджет ЄС за складом, структурою і функціями значно відрізняється від національних бюджетів. *По-перше*, згідно з Римськими договорами, він не може складатися і виконуватися з дефіцитом. *По-друге*, бюджет ЄС є наднаціональним інструментом вирішення структурних проблем і, на відміну від національних бюджетів, не може слугувати інструментом короткотермінового регулювання економіки і управління сукупним попитом.

Бюджет ЄС

- ✓ Порівняно з національними бюджетами держав-членів бюджет ЄС порівняно маленький;
- ✓ 94% витрачається на проекти в межах держав-членів та поза ЄС;
- ✓ 508 мл населення мають отримувати користь від використання коштів;
- ✓ 1євро витрачений з бюджету ЄС має допомогти зростанню МСБ у 12 євро

Формування бюджету ЄС

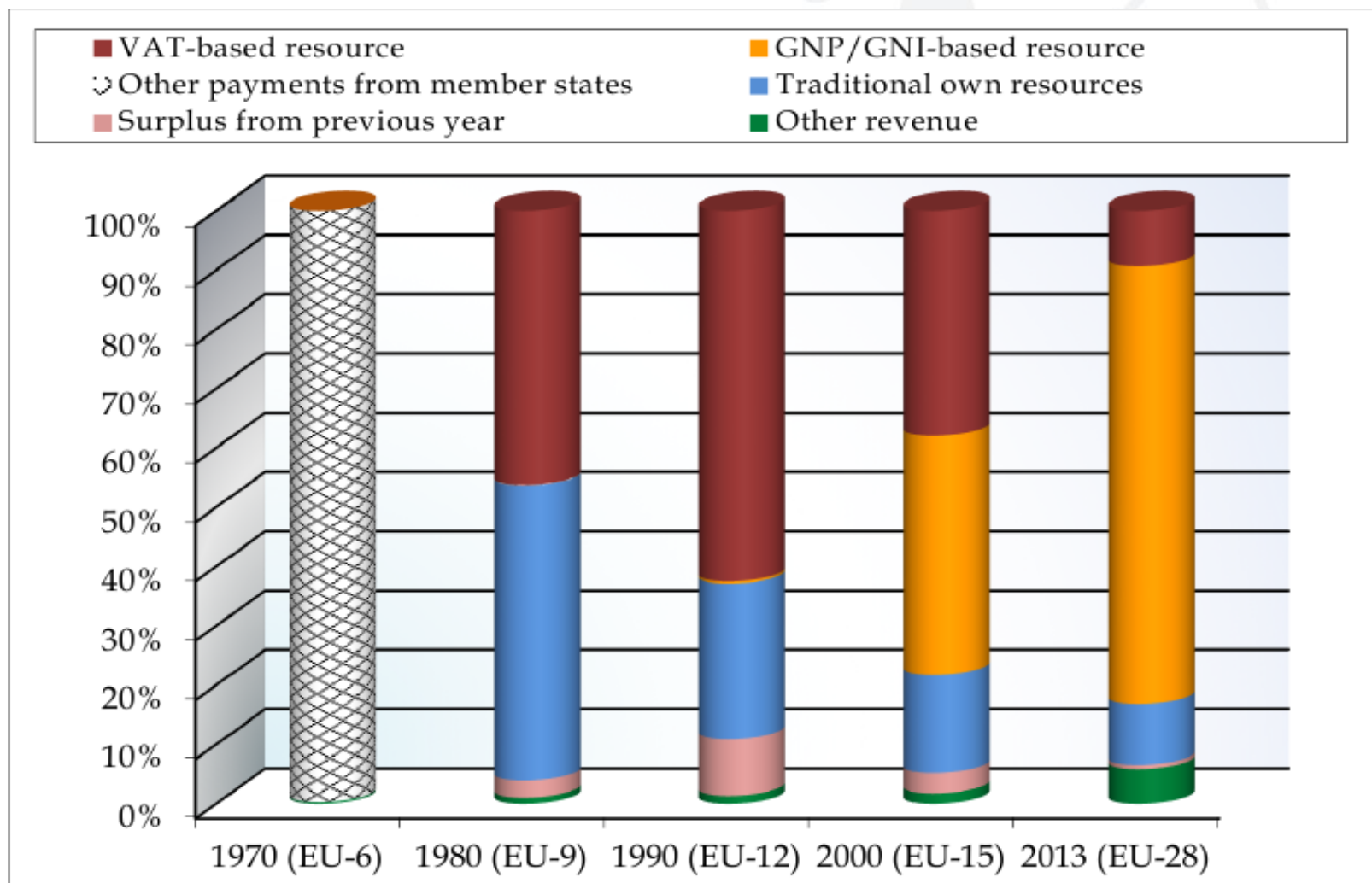
Фази	Дії
Урядовий етап	
У1	Формування бюджетних цілей і напрямів
У2	Підготовка бюджетних пропозицій
У3	Упорядкування бюджетних замовлень
У4	Узгодження
У5	Остаточне узгодження бюджетного проекту
Парламентський етап	
П1	Обговорення, внесення доповнень, голосування
П2	Узгодження бюджету між верхньою та нижньою палатами
П3	Схвалення урядом
Виконання	
В1	Виконання бюджетного закону
В2	Внесення змін у бюджет протягом року
Постконтроль та аналіз результатів	

Надходження до бюджету ЄС

Термін дії (роки)	Джерела надходження коштів до бюджету ЄС
2007 - 2013	<ul style="list-style-type: none"> • Власні ресурси; • Митні збори на імпорт іззовні ЄС; на сільськогосподарську продукцію; • ПДВ (максимальний рівень внесків становив 1,23 %; основа нарахування зменшилася до 50% скоригованої бази); • «Четвертий ресурс» (розраховувався на основі ВВП держав-членів при нарахування відсоткової частки відношення витрат ЄС, ця межа зросла від 10 до 25%); • Сукупний прибуток (зріс до 1,045% ВВП держав-членів ЄС)
2014 - 2020	<ul style="list-style-type: none"> • Власні ресурси; • Митні збори на імпорт із зовні ЄС; на сільськогосподарську продукцію; • ПДВ (максимальний рівень внесків становив 1,23%; основа нарахування зменшилася до 50% бази); • «Четвертий ресурс» (розраховувався на основі ВВП держав-членів при нарахування відсоткової частки відношення витрат ЄС, ця межа зросла від 10 до 25%); • Сукупний прибуток (податки на заробітну плату персоналу ЄС, внески держав не членів ЄС, штрафи компаніям за порушення законодавства в сфері конкуренції, близько 1%)

Надходження до бюджету ЄС

Source: Author's own elaboration from European Commission – EU budget financial reports for 2007 and 2013, Luxembourg, 2008 and 2014.

Бюджет ЄС (витрати)

1. Сталий розвиток

- Конкурентоспроможність для економічного зростання та забезпечення зайнятості
- Політика згуртування для економічного зростання та забезпечення зайнятості

2. Управління природними ресурсами

з них: витрати пов'язані з регулюванням ринку сільськогосподарської продукції та прямі платежі

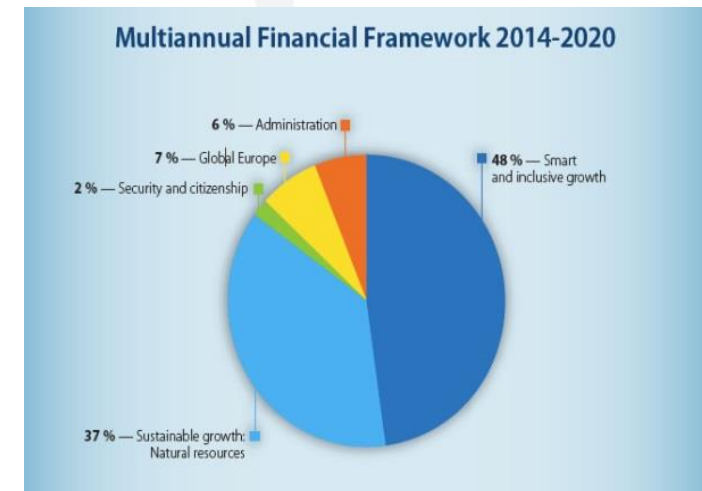
3. Громадянство, свобода, безпека та справедливість

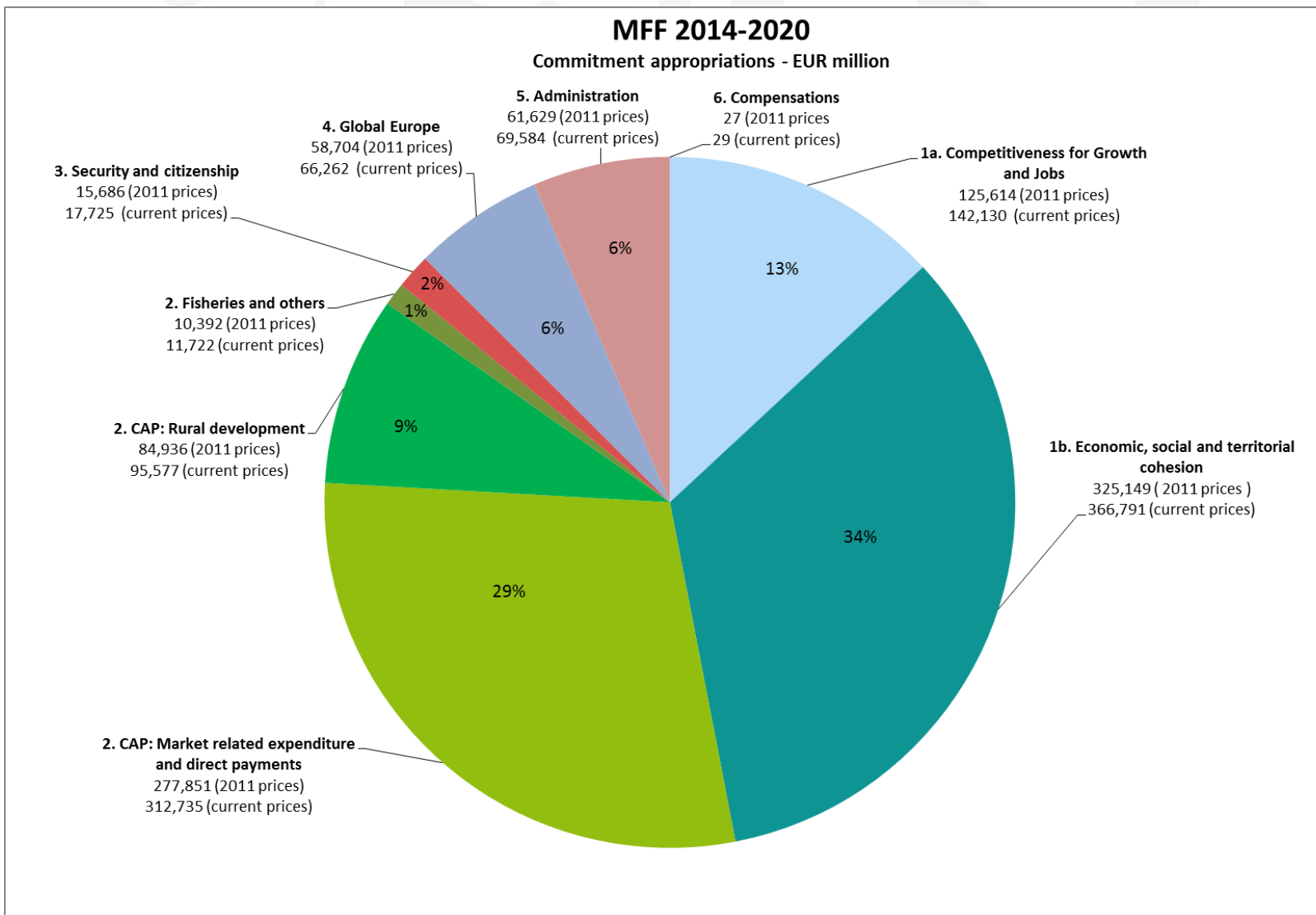
- Свобода, безпека, юридичні питання
- Громадянство

4. ЄС як глобальний актор

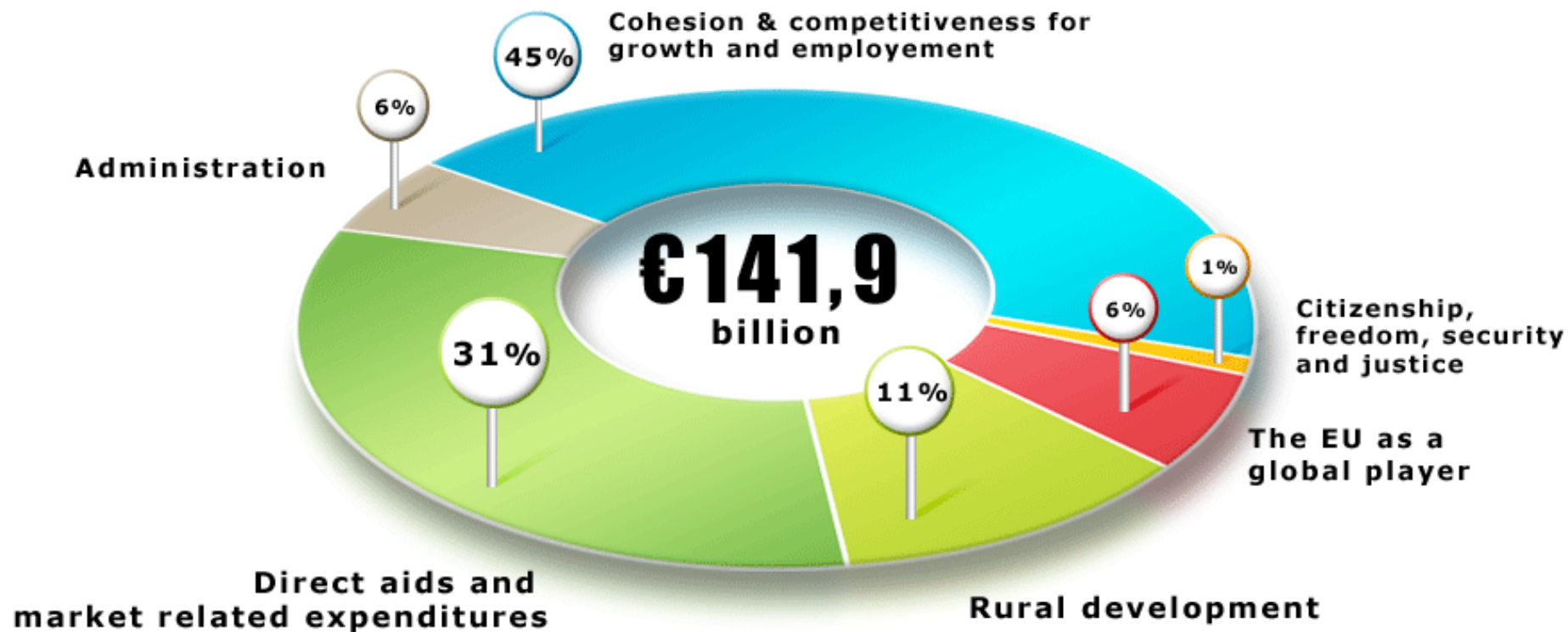
5. Адміністрування

6. Компенсації

Бюджет ЕС (витрати)

Міжнародна економічна інтеграція

Посилання: <https://eu-agreement.ed-era.com/b4/p1>

Форми міжнародної економічної інтеграції

Форми МЕІ	Ліквід. митних бар'єрів	Єдині тарифи відносно третіх країн	Вільне пересування капіталів та робочої сили	Гармонізація економ. Політики	Уніфікація політики, створення політичних інститутів
Зона вільної торгівлі	+				
Митний союз	+	+			
Спільний ринок	+	+	+		
Економічний союз	+	+	+	+	
Повна економічна інтеграція	+	+	+	+	+

Угода про асоціацію Україна - ЄС

Угоди про Асоціацію та ПВЗВТ

Угоди про Асоціацію та ПВЗВТ було підписано з Україною, а також іншими двома країнами пост-радянського простору Грузією та Молдовою.

Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ПВЗВТ) є невід'ємною частиною цих угод, та становить економічну основу співробітництва та здійснення широкого спектра реформ, спрямованих не тільки на поліпшення торговельних відносин між Україною, Молдовою та Грузією та ЄС, але й сприяння зближенню законодавства та стандартів ЄС в різних галузях, пов'язаних з розвитком бізнесу та покращення інвестиційного клімату.

Країни ПВЗВТ характеризували спільні риси:

- 1) Низькі економічні показники (Україна – зростання ВВП у 2014 становив 6,6, тоді коли у 2015 вже - 9,9%, Молдова – також зазнала рецесії -0,5 у 2015, порівняно з 4,8 у 2014, Грузія 4,6% та 2,8% протягом 2014 та 2015)
- 2) Геополітичні проблеми в регіоні, збройні конфлікти
- 3) Гнучкі валютні режими, значна інфляція, зростання цін, зменшення виробництва
- 4) Товарооборот Грузії склав 9 млрд євро, Молдови – 5,4 млрд євро, України – 33,8, у всіх країнах спостерігався дефіцит торговельного балансу
- 5) Торговельні партнери – Грузія (Азербайджан та Туреччина), Молдова (РФ, Україна та Румунія), Україна (РФ та ЄС)

Україна– ЄС: відносини асоціації

Членство в ЄС – ключовий пріоритет зовнішньої політики

- Декларація Європейської Ради щодо України від 02.12.1991 р.
- Постанова ВРУ про «Основні напрями зовнішньої політики України» від 02.07.1993 р.
- УПС від 14.06.1994 р.
  - Указ ПУ № 615/98 «Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу» від 11.06.1998 р.
  - ЗУ “Про Загальнодержавну програму адаптації зак-ва України до зак-ва ЄС” від 18.03.2004 р.
  - ЗУ «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 01.07.2010 р.

• УА – 2014 р. (01.09.2017)

План заходів з виконання УА: Пост. КМУ 25.10.2017 № 1106 (1943 завдання!)

- Конституція України 1996 (зміни 07.02.2019): преамбула, ст. ст. 85, 102, 116

Угода про Асоціацію – що це?

- «Угода про Асоціацію»
- УА включає Угоди про вільну торгівлю, Зона Вільної Торгівлі, в нашому випадку Поглиблена Всеохоплююча Зона Вільної Торгівлі
- Стандартні питання про торгівлю (торгівля товарами)
- Додатково, торгівля послугами
- Угода про Асоціацію Україна – ЄС
- 2100 + сторінок (Official Journal of the EU)

Цілі УА (ст. 1(2))

- ✓ зближуватися на основі спільних цінностей
- ✓ посилювати політичний діалог
- ✓ **сприяти, зберігати, зміцнювати мир і стабільність**
- ✓ поступова інтеграція України до **внутрішнього ринку ЄС (ПВЗВТ)**
- ✓ співпраця з метою забезпечення верховенства права і поваги до прав людини
- ✓ тісніше співробітництво в інших сферах взаємного інтересу

На сьогоднішній день ЄС установив економічні та політичні зв'язки з понад 30 країнами та політичними об'єднаннями країн світу. Угоди, які укладені ЄС з іншими країнами можна класифікувати **за метою**:

- 1) угоди з метою членства в ЄС,
- 2) угоди про асоціацію з ЄС (Угода про ЄЕП, угоди з країнами Центральної та Східної Європи, європейсько-середземноморські угоди, угоди з Туреччиною, Кіпром та Мальтою), на підставі ст. 217 Договору про діяльність ЄС,
- 3) угоди про доступ на Внутрішній ринок ЄС за умовами взаємності (угоди з африканськими, карибськими та тихоокеанськими країнами, угоди про ЗВТ чи митного союзу, угоди про партнерство та співробітництво), на підставі ст. 211, 207, 352 Договору про діяльність ЄС,
- 4) Угоди про співробітництво в галузі політики та безпеки, які укладено на підставі ст. 211 Договору про діяльність ЄС

Ознаки УА

- 1) взаємні права та обов'язки,
- 2) спільні дії та спеціальні процедури,
- 3) особливі відносини між ЄС та третьою країною,
- 4) участь третьої країни в системі ЄС

Підписання угоди про асоціацію не передбачає автоматичного набуття членства в ЄС.

Особливості УА:

- *Всеохоплюючий,*
- *Комплексний,*
- *Обумовлений* характер

Всеохоплюючий характер

По-перше, Угода про асоціацію (УА) – це *всеосяжна рамкова угода*, положення якої поширюються на весь спектр відносин між Україною та ЄС. Отже, вона містить положення, що стосуються цілої низки заходів ЄС, включаючи співробітництво і зближення в галузі спільної зовнішньої політики і політики безпеки (СЗБП), а також співробітництвом в галузі свободи, безпеки і юстиції (СБЮ).

Комплексний характер

УА пояснюється не тільки регулюванням усіх сфер відносин, а і поставленими цілями. Зокрема — досягненням економічної інтеграції України в Внутрішній ринок ЄС через створення Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між ЄС та Україною (ПВЗВТ). Досягнення «поглибленої» інтеграції вимагає значного зближення законодавства, зокрема складних механізмів забезпечення однакового тлумачення і ефективного застосування відповідного законодавства ЄС.

Обумовлений характер

УА ґрунтується на суворій *обумовленості* (англ. «*conditionality*»). У Преамбулі до УА прямо вказано, що «політична асоціація та економічна інтеграція України в Європейський Союз залежатиме від результатів імплементації цієї Угоди, а також *забезпечення Україною поваги до спільних цінностей та досягнення зближення з ЄС у політичній, економічній та правовій сферах*». Зв'язок між виконанням зобов'язань третьою країною та поглибленням співпраці з ЄС — ключова характеристика Європейської Політики Сусідства (ЄПС) і Східного Партнерства (СП)

Структура УА

Структура Угоди про Асоціацію Україна – ЄС (486 статей)

Статті Угоди	Опис
Преамбула	Цілі та опис Угоди
Розділ 1. Загальні принципи.	Висвітлені загальні принципи: демократичні цінності, повага до прав людини, суверенність, ринкова економіка, боротьба проти корупції
Розділ 2. Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція з ЗБП.	Поглиблення політичного співробітництва з метою сприяння регіональної стабільності і безпеки, заснованої на принципах Розділу I
Розділ 3. Юстиція, свобода та безпека.	Співробітництво з питань управління кордонами, міграції, злочинності, корупції, тероризму і т.д.

Структура Угоди про Асоціацію Україна – ЄС

Розділ 4. Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею.	Запровадження ПВЗВТ
Розділ 5. Економічне та галузеве співробітництво.	Співпраця в галузі енергетики, економічної політики, статистики, інфраструктури, питання, пов'язані з бізнесом, сільське господарство, морська політика, культура і спорт, і т.д.
Розділ 6. Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби з шахрайством.	Фінансова допомога з боку ЄС, механізми роботи з донорами

Структура Угоди про Асоціацію Україна – ЄС

Розділ 7. Інституційні, загальні та прикінцеві положення.	Інституційні положення для створення діалогу між політиками в ЄС та Україною на різних рівнях співпраці
Додатки та протоколи	Технічні деталі і конкретні положення, що стосуються етапів лібералізації торгівлі та здійснення реформ, моніторинг прогресу, врегулювання суперечок

Структура УА

Політична частина

Р1 «Загальні принципи» (ст. ст. 2-3)

Р2 «Політичний діалог та реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері зовнішньої і безпекової політики» (ст. ст. 4-13)

Р3 «Юстиція, свобода, безпека» (ст. ст. 14-24)

Економічна частина

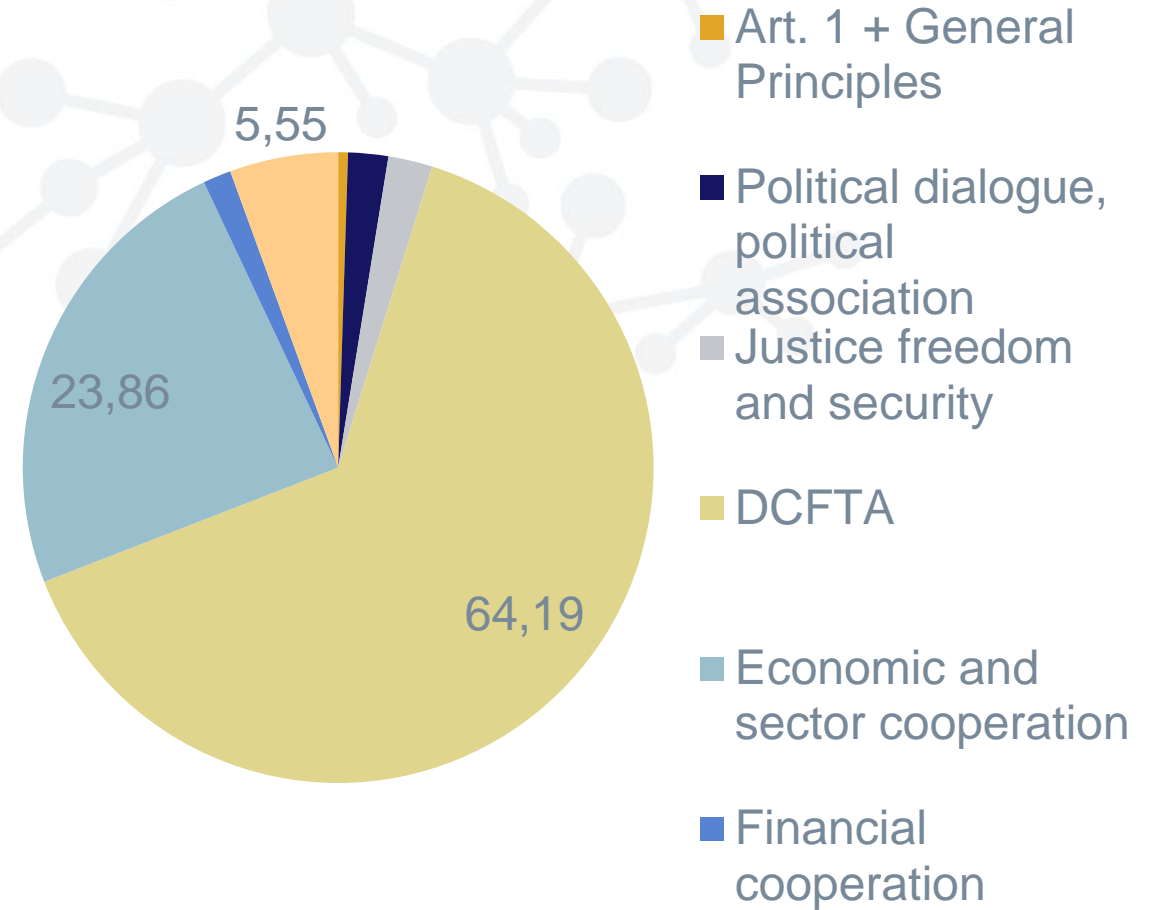
Р4 «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею» (ст. ст. 25-336)

Р 5 «Економічне та галузеве співробітництво» (ст. ст. 337-452)

Р 6 «Фінансове співробітництво та положення щодо боротьби з шахрайством» (ст. 453-459)

Р 7 «Інституційні, загальні та прикінцеві положення» (ст. 460-486)

44 додатки, 3 протоколи, декларація

Загальна характеристика УА

Ключові дати

21 березня 2014 року
підписано політичну частину Угоди

27 червня 2014 року
підписано економічну частину Угоди

16 вересня 2014 року
Верховна Рада України та Європейський
Парламент синхронно ратифікували Угоду

1 листопада 2014 року
набуло чинності тимчасове
застосування Угоди

1 вересня 2017 року
Угода набула чинності у повному обсязі

Угода про асоціацію Україна-ЄС

понад
2000

сторінок

486

статей

7

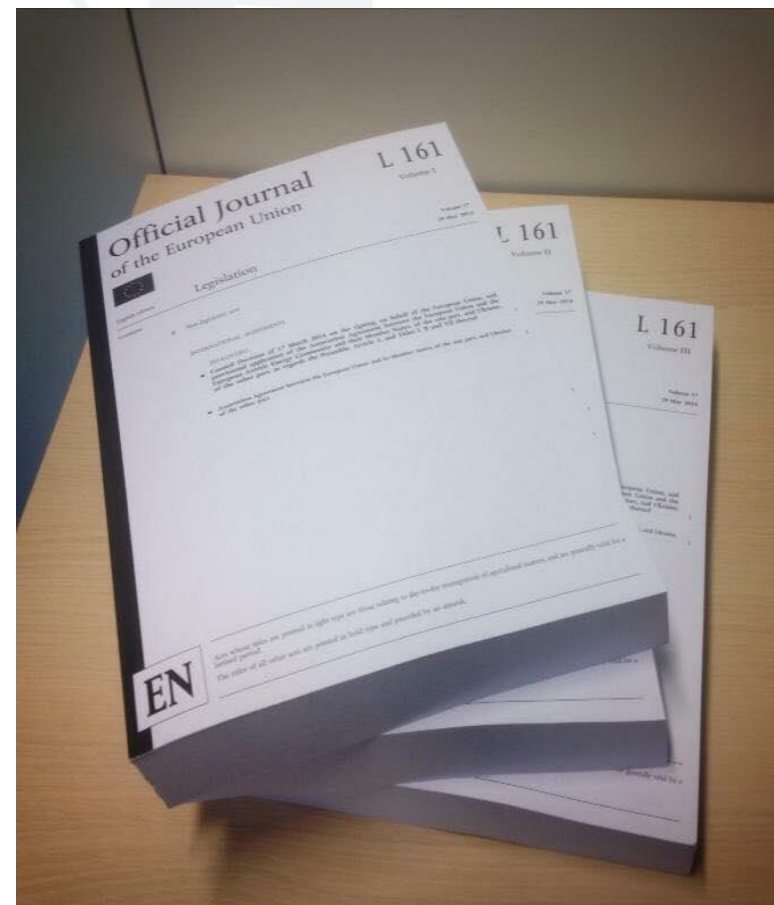
розділів

44

додатки

3

протоколи

Базові положення УА

- ✓ **зв'язок** політичної асоціації та економічної інтеграції: доступ до внутрішнього ринку ЄС
- ✓ Тверді і м'які зобов'язання
- ✓ **недискримінація**
- ✓ **Поступовість** преференцій – графіки в додатках
- ✓ **Принцип “Більше за більше” (принцип “умовності”)**
- ✓ **динамічний характер** – можливість внесення змін, врахування змін в праві ЄС
- ✓ адаптація законодавства (28 сфер)
- ✓ Принцип лояльної співпраці
- ✓ Наслідки невиконання зобов'язань (ст. 478) – “бумеранг”
- ✓ УА – не єдиний міжнародний договір між ЄС і Україною

Національний імплементаційний механізм

**План заходів
з виконання
Угоди про асоціацію**

З метою наближення законодавства України до права ЄС передбачено внесення змін до нормативно-правових актів та розроблення нових

Затверджено Постановою КМУ №1106
від 25 жовтня 2017

1943 завдання

758 завдань на 2018 рік

1199 сторінок

106 відповідальних органів

27 сфер

Залучення місцевих органів влади до виконання Угоди про асоціацію відбувається:

- 1) переважно в межах транскордонного співробітництва,
- 2) реалізації проектів міжнародної допомоги
- 3) та інформаційної діяльності.

План заходів з виконання Угоди про асоціацію визначає обмежене коло завдань, які мають виконувати безпосередньо місцеві органи виконавчої влади.

Ряд облдержадміністрацій створили євроінтеграційні підрозділи, однак, у більшості з них, відповідні повноваження покладені на управління економіки чи міжнародного (міжрегіонального) співробітництва.

Ключові виконавці УА

<https://eu-agreement.ed-era.com/b3/p1>

Які функції :

- 1) Верховної Ради?
- 2) Кабінету міністрів?
- 3) Центральні та місцеві органи виконавчої влади?
- 4) Громадянського суспільства

Поточний прогрес виконання Україною Угоди про асоціацію з ЄС у 2018 році

Виконання УА

1. Чи є прогрес у виконанні УА?
2. Що змінилося для пересічного громадянина?
3. Що змінилося для бізнесу?
4. Що змінилося для держави?

Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі

Угода про Асоціацію та ПВЗВТ

Поступова інтеграція до внутрішнього ринку ЄС

Три типи домовленостей:

Пряме **взаємне відкриття ринків** шляхом прогресивного скасування митних зборів (симетрично, привілейованого для України з боку ЄС);

Обумовлене відкриття ринку ЄС для України у певних секторах у майбутньому за умови впровадження Україною норм та стандартів ЄС у цих сферах;

Побудова **рівних умов для чесної конкуренції** українських та європейських компаній, шляхом поступового запровадження Україною правил та стандартів ЄС щодо прав споживачів, інтелектуальної власності, прав працівників, екологічних вимог, надання допомоги підприємствам та запобігання монополізації ринку

Ключові відмінності ЗВТ та ПВЗВТ (ст. 25-336)

Традиційні ЗВТ

Розділ IV УА **створює ПВЗВТ** між двома сторонами за 10 років — набирає чинності з 1 січня 2016 року

- *Доступ до ринку*
- *Узгодження acquis щодо господарської діяльності, жодних відмінностей*
- *Прийняття норм — переваги у розрізі ефективності*

ПВЗВТ значно більше ніж угода про лібералізацію тарифів

15 підрозділів, 14 додатки та 3 протоколи

Охоплює:

- 1) Скасування тарифів (більшість чинних митних тарифів буде скасовано, що зменшить вартість товарів в обох сторонах),
- 2) Технічне регулювання (узгодження норм та процедур у відповідності вимог ЄС),
- 3) Санітарно та фітосанітарні заходи (узгодження українських норм з європейськими),
- 4) Торгівля послугами (вигідні умови, у деяких випадках національний режим),
- 5) Державні закупівлі (правила ЄС про державні закупівлі, можливість конкурувати за державні контракти в ЄС),
- 6) Захисні заходи (спеціальний режим щодо імпорту автомобілів та імпорту вживаного одягу),
- 7) Інші питання (інтелектуальна власність, енергетичні питання, спрощення торгівлі, політика конкуренції, рух капіталу, прозорість, торгівля та сталий розвиток)

Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею

- Розділ 1 Доступ на ринок для товарів
- Розділ 2 Інструменти торговельного захисту
- Розділ 3 Технічні бар'єри у торгівлі
- Розділ 4 Санітарні та фітосанітарні заходи
- Розділ 5 Сприяння торгівлі та співробітництво в митній сфері
- Розділ 6 Заснування компаній, торгівля послугами та електронна комерція
- Розділ 7 Рух капіталів та платежів
- Розділ 8 Державні закупівлі
- Розділ 9 Інтелектуальна власність, у тому числі географічні зазначення
- Розділ 10 Конкурентна політика (антимонопольні заходи та державна допомога)
- Розділ 11 Торговельні відносини в енергетичній сфері
- Розділ 12 Транспарентність (прозорість)
- Розділ 13 Торгівля та сталий розвиток
- Розділ 14 Врегулювання суперечок
- Розділ 15 Медіаторний (посередницький) механізм

- **Аспекти, пов'язані з торгівлею:** належать до традиційних аспектів угоди про зону вільної торгівлі з акцентом на скороченні імпорتنих та експортних мит (з деякими узгодженими винятками і перехідними періодами, які в основному пов'язані з сільськогосподарською продукцією), прийнятті норм першопочаткових практик згідно з пан-Євро-Середземноморською конвенцією.
- **«Поглиблені» аспекти:** належать до нетарифних бар'єрів (НТБ) , у тому числі **безпека харчових продуктів, санітарні і фітосанітарні (СФС) заходи**, технічні регламенти щодо промислових продуктів, наближення до законодавства ЄС у питаннях національного режиму, державних закупівель, послуг і митного адміністрування.
- **«Всеосяжні» аспекти:** охоплюють широке коло сфер, в яких буде відбуватись процес наближення: національний режим та доступ до ринку товарів, торговельні заходи, **СФС і НТБ**, спрощення митних процедур та процедур торгівлі, торгівлі послугами, інтелектуальна власність, електронна торгівля, рух капіталу, державні закупівлі, питання антимонополії та конкуренції, енергетики, прозорість, сталий розвиток, врегулювання диспутів і медіація.

Переваги підписання ПВЗВТ

ПВЗВТ	Фінансова та технічна підтримка ЄС			
	Торгівельні аспекти	Зменшення тарифів на імпорту Правила походження товарів	Зменшення витрат на торговельні операції Зменшення цін	Зростання експорту
	Поглиблені аспекти	Зменшення тарифних бар'єрів		Зростання імпорту
	Всеохоплюючі аспекти	Наближення українського законодавства до законодавства ЄС	Покращення бізнес клімату	

(Адаров та Хавлік, 2017)

До довгострокових наслідків можна віднести:

- створення ланцюга доданої вартості для продукції (global value chain);
- підвищення конкурентоспроможності та ефективності;
- зростання прямих іноземних інвестицій;
- зменшення вартості продукції, зростання якості та безпеки, а також диверсифікація ринків;
- зростання виробництва, створення робочих місць, підвищення продуктивності;
- підвищення добробуту, підвищення якості життя;
- зростання податкових надходжень до бюджету

Головні положення ПВЗВТ

- Доступ до ринку держав-членів ЄС
- Україна впровадить технічні регламенти
- Санітарно та фітосанітарні заходи ЄС
- Обмеження на використання географічних зазначень
- Доступ до ринку державних закупівель ЄС
- Простіший доступ до ринків послуг ЄС

Розширення ринку

>500 млн споживачів та 14 трлн. євро

За даними ЄК, Україна та ЄС скасують 99,1% та 98,1% мит, що дозволить українським експортерам заощаджувати **487 млн євро на рік** завдяки зниженню імпорتنих мит ЄС, а Україна скасує мито на імпорт товарів з ЄС на суму **близько 391 млн євро**

ВИГРАШ від зниження імпорتنних тарифів, прогноз, млн. євро в рік

СЕКТОР	ВИГРАШ УКРАЇНИ	ВИГРАШ ЄС
УСІ СЕКТОРИ	487	391
Сільське господарство	330	n/a
Харчова промисловість	53	n/a
Машини та електротехніка	75,2	n/a
Автомобілі	117,3	n/a
Текстильний сектор	8,7	24,4
Хімічна промисловість	64,3	26,8

Доступ товарів на ринки

Тарифна лібералізація (ЄС проводить тарифну лібералізацію в повному обсязі й негайно для більшості товарів, тоді коли Україна - на протязі 3-7років, для надання можливості створити умови конкуренції на внутрішньому ринку і можливістю користуватися перевагами збільшення експорту на ринок ЄС)

- Існуючі тарифи в ЄС скасовані для 94,7% товарних груп промислових товарів та сировини, Україна запроваджує преференційний режим лише для 49,2% товарів, що експортуються з ЄС
- Спеціальні правила для автомобільного сектору України (імпортні тарифи зменшилися з 25% до 10%)
- Сільськогосподарська продукція (Україна взяла зобов'язання скасувати мита на 88,5% на с/г)
- Експортні мита - заборонені (Україна застосовує екс. мита до худоби, шкіри, насіння соняшнику, вироби з металу)

Тарифні квоти

- Нульові тарифи та збори на експорт у рамках квот
- У разі перевищення квоти, застосовується стандартний тариф (напр., мед (HS 0409): 0% на перші 5 200 тон нетто, при перевищенні квоти — 17,4%

1 лютого 2018 року набула повноправного членства в конвенції

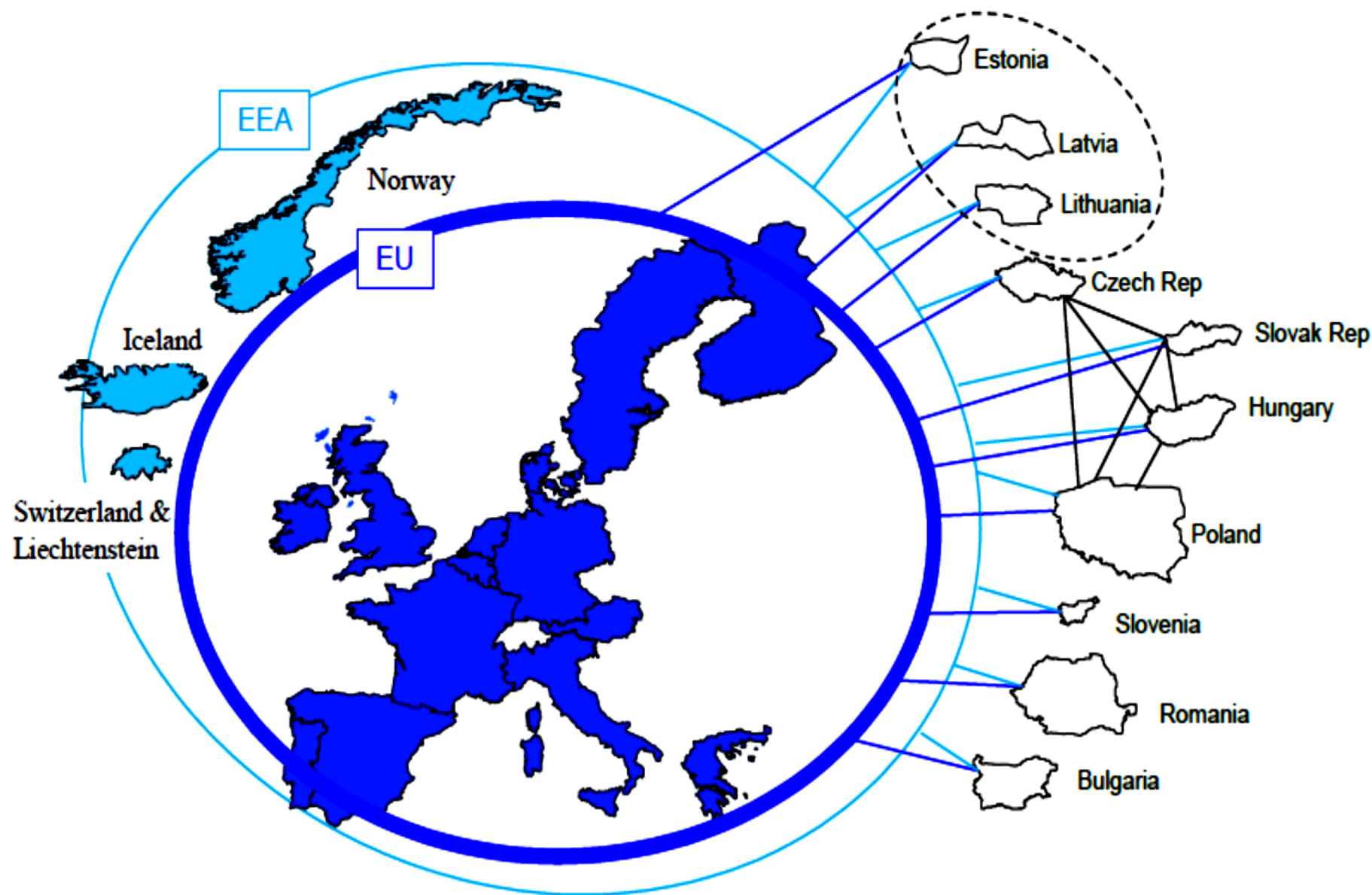
з 1 січня 2019 року почала застосовувати положення Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні походження (Пан-Євро-Мед)

Мета конвенції – перехід до однакових правил походження товарів, торгівля якими здійснюється між усіма договорними сторонами

Учасники Конвенції в рамках ЗВТ використовують ідентичні преференційні правила походження товарів на основі діагональної кумуляції

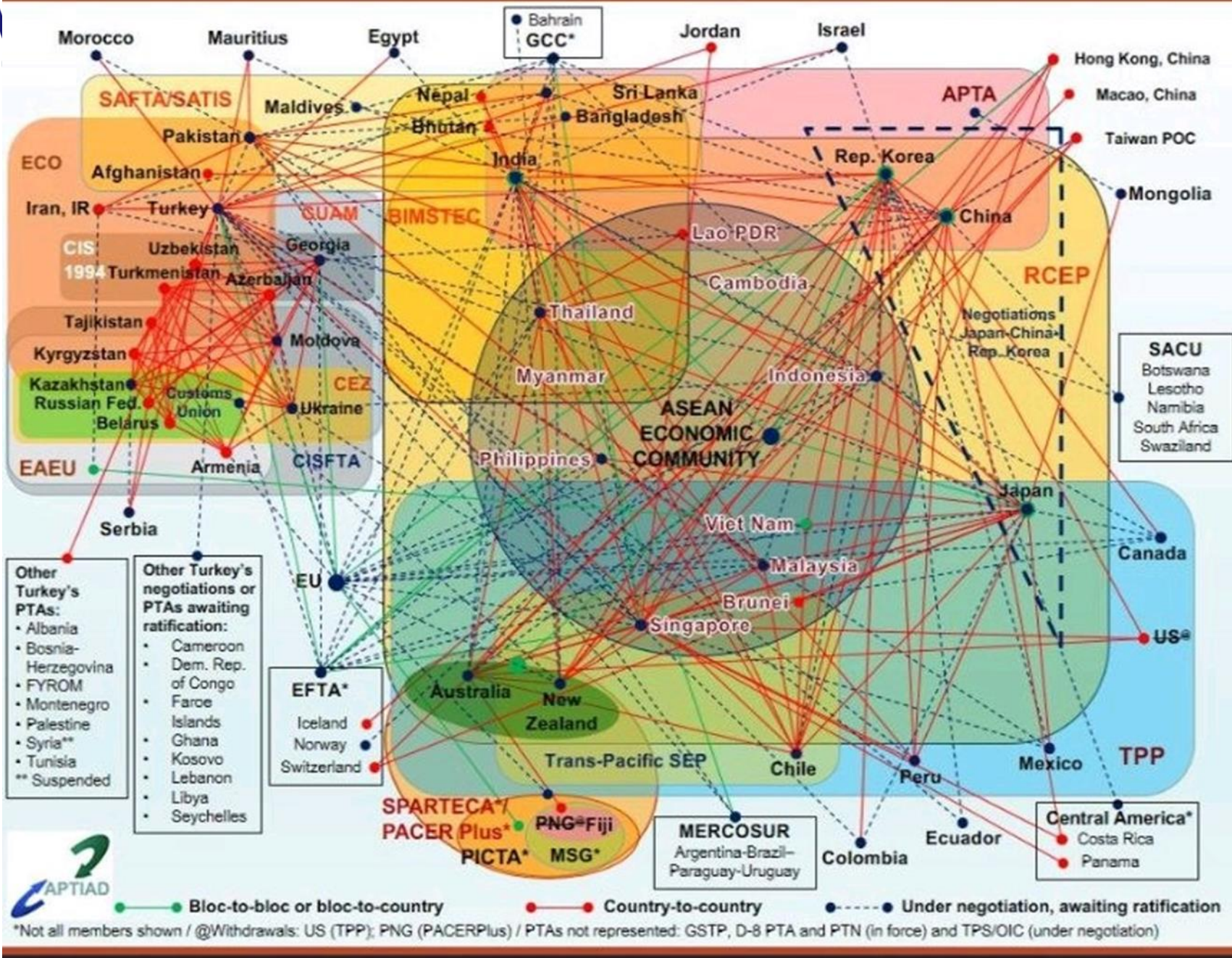
Кумуляція – система накопичення походження, яка дозволяє товарам, що походять з країни А отримувати подальшу обробку або додавання до товарів, що походять з країни Б, таким чином якби країною походження була країна Б

Figure 1: European Spaghetti Bowl, 1995

Source: Baldwin (1994).

Правила походження товарів

Походження — це «економічне» громадянство товарів у міжнародній торгівлі

Продукти, що користуються перевагами преференційного доступу, повинні:

- (1) бути виготовлені із сировини чи компонентів, які були вирощені або вироблені у країні, що є вигодонабувачем; або
- (2) щонайменше піддаватися певному обсягу обробки чи переробки у країні, що є вигодонабувачем

Згідно з ПВЗВТ, підтвердженням є сертифікат походження EUR 1

Використання географічних зазначень

ГЗ – описова назва, що використовується для визначення продукту, який походить з території певної країни, регіону чи місцевості, його добра якість, слава чи інші характеристики пов'язані з географічним походженням.

Україна погодилася припинити використання таких ГЗ протягом 7-10 років.

Технічні регламенти

- Безпечність товарів (запобігання шкоди споживачам),
- Захист довкілля та недопустимість введення в оману (вірогідність наданої інформації про товари)
- Угода передбачає укладання Угоди про оцінку відповідності і прийняття промислових товарів (АСАА)
- Регламенти та процедури повинні бути узгоджені з нормами ЄС, тоді сертифіковані українські товари вважатимуться відповідними до вимог ЄС без подальших перевірок
- Підприємці, що бажають експортувати до ЄС, повинні дотримуватися цих правил, коли вони стануть частиною законодавства України

Угода АСАА: інтеграція України до ринку промислових товарів

- Agreement on Conformity Assessment and Acceptance of Industrial Products – **усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та ЄС**
- Експортери зможуть маркувати свою продукцію знаком СЕ та вільно продавати на ринку ЄС (можливе часткове застосування по певним секторам)
- Потенційно угода покриває 20% товарів, що експортуються в ЄС з України
- Крім економії часу, коштів експортерів на проходження сертифікації, це призведе до зростання іміджу продукції made in Ukraine, полегшить доступ на інші глобальні ринки

Санітарний та фітосанітарний контроль в ЄС

Правила, регламенти та процедури, які гарантують що споживачам постачаються безпечні харчові продукти. Застосовуються для захисту: здоров'я людей та тварин від харчових ризиків: добавок, забруднювачів, токсинів, хроботворчих організмів; людей від захворювань тварин, здоров'я лісів, флори.

У лютому 2016 прийнята *Комплексна стратегія імплементації стандартів СФЗ ЄС*, що являє собою перелік 255 регламентів та директив ЄС. Стратегія визначає графік запровадження. ЄС: *Регламент 854/2004/ЄС* щодо правил організації контролю за продукцією тваринного походження. Встановлені правила затвердження в ЄС щодо виробництва продуктів харчування і визначено «компетентні органи», що здійснюють або організовують контроль із метою перевірки дотримання вимог СФЗ.

Значна кількість українських агропродовольчих підприємств, які виробляють товари тваринного походження, уже визнані для експорту в ЄС як такі, що відповідають вимогам СФЗ ЄС. Повне дотримання СФЗ на всій території України є амбітною довгостроковою метою, і знадобиться декілька років, щоб систему можна було ефективно застосовувати в усьому агропродовольчому секторі.

Рисунок 8.1 Графік наближення до законодавства ЄС у сфері СФЗ (на основі Всеохоплюючої стратегії імплементації санітарних та фітосанітарних заходів)

Санітарний та фітосанітарний контроль в ЄС

Експорт продуктів тваринного походження

Експортувати продукти, що підпадають під санітарні та фітосанітарні заходи, можуть лише країни, що мають дозвіл ЄС

Агентство з безпечності харчових продуктів і ветеринарії (FVO)

- Перевіряє дотримання державами-членами вимог законодавства ЄС у сфері безпечності харчових продуктів
- Перевіряє еквівалентність у третіх країнах
- Проводить перевірки компетентних органів

Схвалені об'єкти

База даних Генерального директорату «DG Sante» щодо країн та об'єктів за секторами

Експорт повинен супроводжувати санітарно-гігієнічний сертифікат, виданий погодженими органами

Експортна стратегія

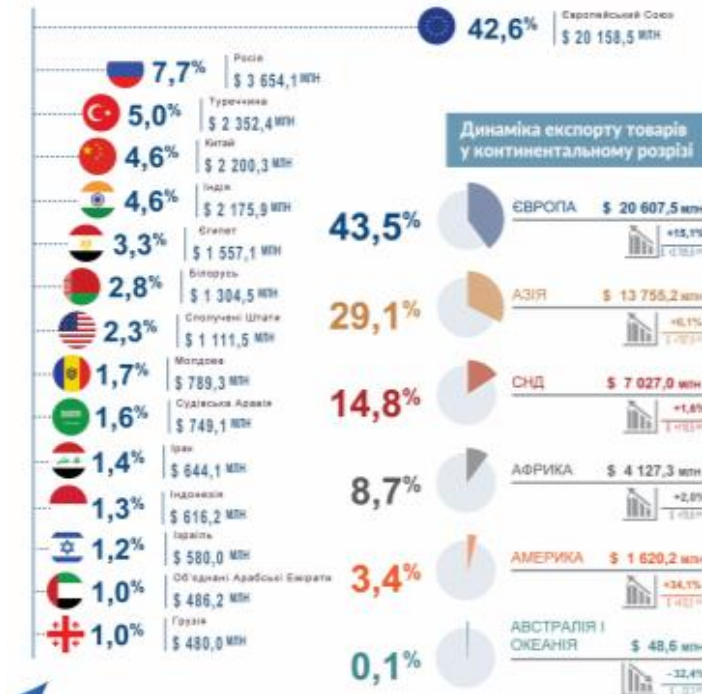
У зв'язку зі зміненням вектора співпраці України з РФ до ЄС, протягом останніх трьох років спостерігається експортна переорієнтація.

На сьогоднішній день 47% експорту спрямовані до ЄС, Росії, Китаю та Індії

Експорт товарів України

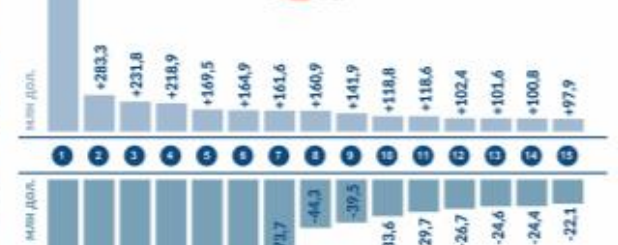
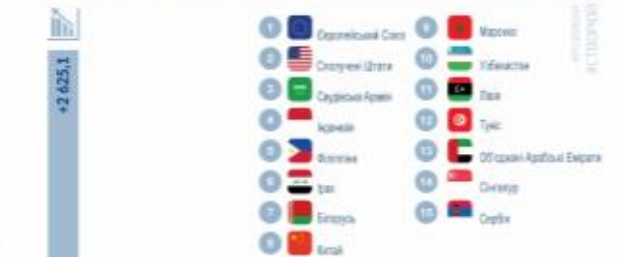
Загальні підсумки 2018 року

ТОП-15 найбільших країн-партнерів в експорті товарів з України

#ЕКСПОРТУЙ

ТОП-15 країн, до яких найбільше зріс експорт товарів з України

ТОП-15 країн, до яких найбільше скоротився експорт товарів з України

Експортна стратегія

У березні 2017 році була розроблена Експортна стратегія України, яка передбачає:

- створення сприятливих умов, що стимулюють торгівлю та інновації для диверсифікації експорту,
- розвиток послуг з підтримки бізнесу та торгівлі, здатність підвищити конкурентоспроможність підприємств, зокрема МСП,
- зміцнення навичок та компетенцій підприємств, зокрема, МСП, необхідних для участі у міжнародній торгівлі.

Таблиця 4.2 Структура торгівлі України залежно від країни та регіону, 2013 і 2017 роки

	2013				2017			
	Екс-порт (млн дол. США)	Екс-порт (%)	Ім-порт (млн дол. США)	Ім-порт (%)	Екс-порт (млн дол. США)	Екс-порт (%)	Ім-порт (млн дол. США)	Ім-порт (%)
ЄС	16 758	26,5	27 046	35,1	17 535	40,5	20 796	41,9
Росія	15 065	23,8	23 234	30,2	3 937	9,1	7 202	14,5
Інші держави СНД	6 998	11,1	4 697	6,1	2 974	7,8	2 988	8,0
Інші європейські держави	467	0,7	1 582	2,1	446	1,0	2 139	4,3
США	888	1,4	2 759	3,6	828	1,9	2 525	5,1
Китай	2 726	4,3	7 900	10,3	2 039	4,7	5 647	11,4
Інші держави світу	20 407	32,2	9 743	12,7	15 508	35,8	7 035	14,2
Всього	63 312	100,0	76 964	100,0	43 267	100,0	49 599	100,0

Джерело: Державна служба статистики України

2018 – 40млрд 152 млн

Таблиця 4.1 Торгівля товарами між Україною та ЄС, 2008 - 2017 (млрд доларів США)

Період	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Загальний обсяг	152,5	85,1	112,1	151,0	153,5	140,3	108,3	75,6	75,6	92,9
Обсяг торгівлі з ЄС	47,2	25,0	32,2	43,8	43,4	43,8	38,1	28,3	30,6	38,3
Приріст, %	30	-47	29	36	-1	1	-13	-26	8	25
Частка %	31	29	29	29	28	31	35	37	41	41

Промисловий діалог

У березні 2017 року Україна розпочала промисловий діалог з ЄС щодо горизонтальних питань та окремих секторів промисловості.

Потенційними напрямками співробітництва України та ЄС є поглиблене цільове регуляторне наближення з фокусом на участь в європейських ланцюгах створення доданої вартості, промисловий аутсорсинг, активніше залучення України до програм «Horizon 2020» та COSME, обмін новітніми технологіями.

1) Створення сприятливих умов, що стимулюють торгівлю та інновації для диверсифікації експорту

(більш інноваційна та наукомістка економіка, підвищення конкурентоспроможності України через диверсифікацію експорту, та створення привабливих політико-економічних умов для здійснення торгівлі)

2) Розвиток послуг з підтримки бізнесу та торгівлі, здатних підвищити конкурентоспроможність підприємств, зокрема МСП

Усунення торгівельних бар'єрів, та сприяння розвитку торгівлі через фінансування торгівлі, сертифікація продукції, транспортування, обробка вантажів, просування експорту та брендинг

3) Зміцнення навичок і компетенцій підприємств, зокрема МСП, необхідних для участі в міжнародній торгівлі

(сприяння забезпечення конкуренції українських підприємств на міжнародних ринках)

A word cloud of Ukrainian hashtags centered around the theme of export. The most prominent hashtag is #ЕКСПОРТУЙ in large, bold, dark blue letters. Other significant hashtags include #ПРОСУВАЙ, #ГОЛОСУЙ, #СТВОРЮЙ, #БУДЬ ПЕРШИМ, #РОЗВИВАЙ, #ПІДТРИМУЙ, #РЕКЛАМУЙ, #ШУКАЙ, #ІНВЕСТУЙ, #ФІНАНСУЙ, #ЗМІНІЙ, #СТРАХУЙ, #ІНВЕСТИ, #БРЕНДУЙ, #ПРЕДСТАВЛЯЙ, #ТРАНСПОРТУЙ, and #ЗАОХОЧУЙ. The hashtags are arranged in a circular pattern around the central #ЕКСПОРТУЙ, with varying font sizes and orientations (some horizontal, some vertical). The background is a light beige color with a subtle, repeating pattern of the word 'EXPORT' in a light blue-grey tone.

Пріоритетні сектори розвитку економіки

- 1) Сектор інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ);
- 2) Сектор креативних послуг, у тому числі послуги з реклами та зв'язків з громадськістю (PR), ремесла, дизайн, кіноіндустрія, індустрія моди, видавнича справа, та інші сценічні і візуальні мистецтва;
- 3) Сектор туризму, зокрема еко-туризм, екстримальний, культурний, діловий (MICE) та освітній туризм;
- 4) Сектор технічного обслуговування та ремонту повітряних суден в якості доповнення до існуючої авіаційної промисловості;
- 5) Сектор виробництва запасних частин та комплектуючих виробів для аерокосмічної та авіаційної промисловості, у тому числі для повітряних суден;
- 6) Сектор машинобудування. У секторі домінує загальне машинобудування: турбогвинтові двигуни, газотурбінні двигуни, насоси та ізольовані проводи та кабелі для транспортних засобів. Важке машинобудування включає: транспортні засоби, залізничні і трамвайні локомотиви, частини та комплектуючі до них.
- 7) Сектор харчової промисловості, зокрема харчові інгредієнти, готові продукти харчування та органічна продукція

Міжнародні рейтинги:

Міжнародні орієнтири	Білорусь	Молдова	Польща	Румунія	Росія	Україна
Doing Business, 2017 (Світовий банк) / 190	37	44	24	36	40	80
Глобальний індекс конкурентоспроможності (GCI), 2016-2017 (Світовий економічний форум) / 138	Дані відсутні	100	36	62	43	85
Індекс сприйняття корупції, 2015 (Transparency International) / 168	107	103	30	58	119	130
Індекс економічної свободи, 2016 (Фонд «Спадщина») / 178	157	117	39	61	153	162

Розвиток МСП в Україні

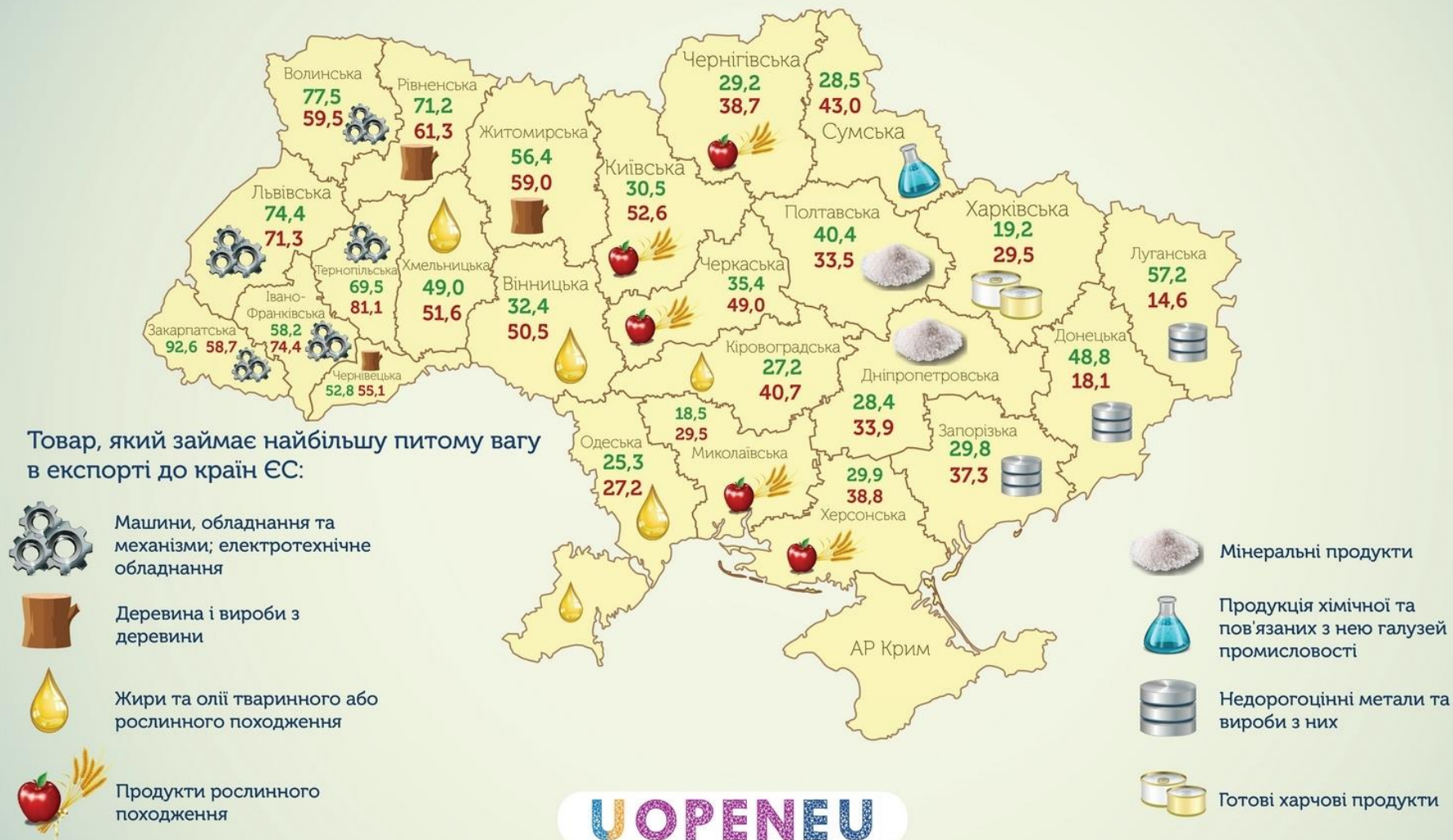
Джерело: Doing Business 2017, Профіль економіки – Україна

Експорт-імпорт регіонів України у торгівлі товарами з країнами ЄС у 2016 році

Експорт у % до загального обсягу регіону*

Імпорт у % до загального обсягу регіону*

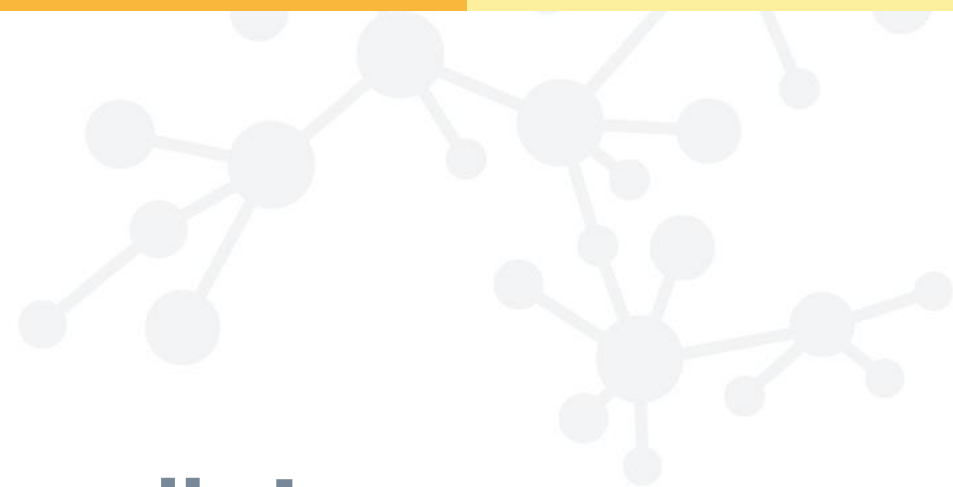
Актуалізація матеріалу

- 1) Скільки угод про вільну торгівлю може мати країна?
- 2) Чи правильно стверджувати, що ПВЗВТ з ЄС містить кількісні обмеження (квоти), що забороняють ввозити на свою територію більше товару, що вказана у квоті?
- 3) Якою угодою регулюється усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та ЄС?
- 4) Відповідно до ПВЗВТ, при експорті продукції, де записують про походження товарів?
- 5) Для того щоб Україна змогла скористатися можливістю діагональної кумуляції, що потрібно зробити?

Наступні кроки

- 1.Продовження зростання торгівлі з державами-членами ЄС
- 2.Наближення законодавства України до права ЄС
- 3.Створення сприятливого бізнес клімату в Україні
- 4.Посилена регіональна кооперація між країнами ПВЗВТ
- 5.Співпраця між країнами Конвенції ПанЄвроМед

Допомога ЄС Україні

Peter Wagner

EU support to UA after the Revolution of Dignity: more than 15 bn € from the [#EU](#) budget. Plus around 1.4 bn € from EU Member States - still counting. [#Ukraine](#) has many strong and reliable partners on its ambitious reform path - the [#EuropeanUnion](#) clearly being one of them. Coordination meeting of Support Group for Ukraine today with EU Member States, CHNorway and [Olga Stefanishyna](#) from the UA administration, [Antti Hartikainen](#) from EUAM and many more!

Post-Maidan EU assistance

Source	Actual situation of commitments (Million EUR)
I. EUROPEAN UNION BUDGET (2014-2019)	6 461.5
<i>I.1 Overall development assistance 2014-2019</i>	<i>1 472.2</i>
<i>I.2 Foreign Policy Instrument</i>	<i>246.5</i>
<i>I.3 Other support from the EU budget</i>	<i>332.8</i>
<i>I.4 Macro financial assistance (concessional loans)</i>	<i>4 410 (Programmes I-IV)</i>
II. FINANCIAL INSTITUTIONS	8 600
<i>European Investment Bank (2014-2016)</i>	<i>4 600</i>
<i>European Bank for Reconstruction and Development (for five years)</i>	<i>4 000</i>
GRAND TOTAL	15 061.5
EU MS bilateral support	1 378.1

Суми підтримки України з боку Європейського Союзу

З 2014 року ЄС передбачив виділення **12,8 млрд євро** на фінансування різних програм в Україні.

Зокрема, було передбачено **3,41 млрд євро макрофінансової допомоги** від ЄС, з яких Україна змогла отримати 2,81 млрд євро, втративши решту суми через невиконання всіх критерії отримання допомоги.

Загальна сума також включає **3 млрд євро кредитів Європейського інвестиційного банку, 2,7 млрд євро інвестицій від ЄБРР** (у 2014-2016 роках), **965 млн грн грантової допомоги** (включає як фінансування бюджетної підтримки, так і технічної допомоги).

РОЗДІЛ VI: ФІНАНСОВЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО БОРОТЬБИ ІЗ ШАХРАЙСТВОМ*

Стаття 453

Україна отримує фінансову допомогу через відповідні механізми та інструменти фінансування ЄС. Така фінансова допомога сприятиме досягненню цілей цієї Угоди та надаватиметься відповідно до нижченаведених статей цієї Угоди.

Стаття 454

Основні принципи фінансової допомоги передбачені у відповідних регламентах ЄС щодо фінансових інструментів.

Стаття 455

Пріоритетні сфери надання фінансової допомоги ЄС, погоджені Сторонами, визначаються у відповідних індикативних програмах, що відображають погоджені пріоритети політики. Попередні обсяги допомоги, закріплені в цих індикативних програмах, враховують потреби України, галузеві спроможності та прогрес у здійсненні реформ.

Основні категорії реформ, визначених в Угоді про асоціацію

- планування реформ, управління і верховенство права;
- економічне управління;
- галузева політика, включаючи сільське господарство, енергетику, інфраструктуру, охорону здоров'я, ринок праці і сферу освіти, а також політику щодо внутрішньо-переміщених осіб.

Сім тематичних команд Групи підтримки в кожній із основних сфер реформ, визначених в Угоді про асоціацію:

- Сільське господарство та санітарні і фітосанітарні заходи;
- Економічні та фіскальні реформи;
- Фінансова співпраця; - Енергетика і навколишнє середовище;
- Правосуддя та внутрішні справи, включно з антикорупційними заходами;
- Координація політики;
- Наука, освіта та заходи соціальної політики.

МЕХАНІЗМИ ПІДТРИМКИ ЄС

ЄС надає Україні підтримку за різними програмами і з використанням різних механізмів, які включають:

технічну допомогу,

секторальну бюджетну підтримку,

Фінансову допомогу,

макрофінансову допомогу,

гуманітарну допомогу

Напрямки підтримки України ЄС переважно відображають окремі розділи Угоди про асоціацію між Україною та ЄС а також відповідають пріоритетам, визначеним у Європейській політиці сусідства.

Види допомоги ЄС Україні

- 1) технічна допомога - фінансові та інші ресурси та послуги, що відповідно до міжнародних договорів України надаються донорами на безоплатній та безповоротній основі з метою підтримки України

На сьогодні в Україні реалізуються майже **200 проектів технічної допомоги ЄС** (пройшли державну реєстрацію) на загальну суму близько **262,7 млн. євро**, що реалізуються через національні та регіональні програми допомоги ЄС, програми прикордонного співробітництва, механізм Twinning, освітню програму Tempus, програму Всеохоплюючої інституційної розбудови та Інструмент співробітництва з ядерної безпеки

2) секторальна бюджетна підтримка ЄС - інструмент надання зовнішньої допомоги ЄС, відповідно до яких фінансові ресурси, надані ЄС на безповоротній та безоплатній основі для підтримання процесу реформування відповідної сфери реалізації державної політики, перераховуються до державного бюджету з метою їх подальшого використання згідно з бюджетним законодавством на цілі, передбачені державними або галузевими програмами, стратегіями, концепціями

В Україні започатковано п'ять програм секторальної бюджетної підтримки ЄС на загальну суму 244 млн. євро (включаючи 12 млн. євро - компоненти технічної допомоги):

- **сприяння взаємній торгівлі шляхом усунення технічних бар'єрів у торгівлі між Україною та Європейським Союзом** (45 млн. євро, бенефіціар - Мінекономрозвитку, департамент технічного регулювання, термін впровадження програми 21.12.2009 – 21.12.2016);
- **підтримка впровадження транспортної стратегії України** (65 млн. євро, бенефіціар – Мінінфраструктури, термін впровадження програми 21.10.2010 – 21.10.2016);
- **підтримка впровадження Стратегії національної екологічної політики України** (35 млн. євро, бенефіціар – Мінприроди, термін впровадження програми 21.12.2010 – 21.10.2015);
- **підтримка політики управління кордоном в Україні** (66 млн. євро, бенефіціар – Держприкордонслужба, Держмитслужба, термін впровадження програми 31.10.2011 – 31.10.2017);
- **продовження підтримки реалізації Енергетичної стратегії України** (45 млн. євро, бенефіціар - Міненерговугілля; термін впровадження програми 20.12.2013 – 20.05.2020).

Поряд з Контрактом державної розбудови, між Україною та ЄС також укладено угоди про фінансування:

- **Рамкової програми на підтримку Угод між Україною та ЄС** (бюджет 21 млн. євро);
- **Програми підтримки громадянського суспільства в Україні** (бюджет 10,8 млн. євро, з яких 10 млн. євро внесок із бюджету ЄС та 0,8 млн. євро співфінансування України);
- **Програми підтримки регіональної політики України** (бюджет 55 млн. євро).

Види допомоги ЄС Україні (3)

3) фінансова допомога - націлена на підтримку реформування та європейської інтеграції України, зокрема на конституційну реформу, відкриття європейського ринку для українських товарів, реформування судової системи і державної служби. ЄС та інші сфери.

Стратегічні пріоритети **Інвестиційного інструменту сусідства** (Neighborhood Investment Facility) на 2014-2020 роки затверджено Європейською Комісією у 2014 році. У них виділено три основні сфери фінансування:

покращення взаємозв'язку енергетичних та транспортних мереж між ЄС та країнами Сусідства (у т.ч. між самими країнами Сусідства), підвищення енергоефективності або використання відновлювальних джерел енергії. Підтримка інвестицій, які мають відношення до імплементації угод ЄС, включаючи угоди про поглиблену та всеосяжну зону вільної торгівлі (Україна, Грузія, Молдова);

захист навколишнього середовища, у т.ч. у контексті зміни клімату;

забезпечення сталого зростання шляхом підтримки малих та середніх підприємств, соціального сектору, а також розвитку муніципальної інфраструктури.

Види допомоги ЄС Україні (4)

4) макрофінансова допомога – надається Європейським Союзом з метою підтримки макроекономічної стабільності України у вигляді позик, як доповнення до програми співробітництва України з Міжнародним Валютним Фондом «Механізм Розширеного Кредитування» (EFF).

У 2014 – 2017 роках Україна та ЄС реалізували три програми макрофінансової допомоги. За їх результатами Україна отримала 2,81 млрд євро:

- 1,360 млрд євро у 2014 році;
- 850 млн євро у 2015 році;
- 600 млн євро у 2017 році.

У вересні 2018 року підписано Меморандум про взаєморозуміння та Кредитну угоду щодо четвертої програми макрофінансової допомоги Україні (ратифіковано Законом [№ 2613-VIII від 08.11.2018](#)). Четверта програма макрофінансової допомоги ЄС передбачає виділення Україні 1 млрд євро. Ця сума розподілена на два транші по 500 млн євро кожний, обидва спрямовані у міжнародні резерви України. 11 грудня 2018 року ЄС [направив Україні перший транш](#) четвертої програми макрофінансової допомоги обсягом 500 мільйонів євро.

5) гуманітарна допомога

Серед напрямів надання гуманітарної допомоги: задоволення першочергових потреб для переміщених зі сходу України: зокрема, забезпечення продуктами харчування, питною водою, надання психологічної реабілітації, медичної та соціальної допомоги, а також комплекс побутово-логістичних заходів; на потреби соціальної адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб, відновлення соціальної інфраструктури та закладів охорони здоров'я в регіонах України тощо.

Міжсекторальний розподіл допомоги

За даними МЕРТ, у другому півріччі 2017 року за підтримки ЄС в Україні впроваджували 153 проекти технічної допомоги на загальну суму близько 300 млн євро і, відповідно, ЄС є одним із найбільших донорів України.

Джерело: МЕРТ «Інформація щодо міжнародної технічної допомоги, що надається Україні. За результатами проведеного МЕРТ моніторингу проектів у другому півріччі 2017р.», 2018 р., <https://goo.gl/m6YE3r>

Макрофінансова допомога

Макрофінансова допомога (МФД) є винятковим фінансовим інструментом ЄС для **стабілізації фінансово-економічної системи в країнах-партнерах ЄС, що стикнулись із проблемами платіжного балансу**, та які, як правило, мають підтримку з боку Міжнародного валютного Фонду.

МФД надається **у формі грантів або кредитів строком до 15 років**. Для надання кредиту ЄС залучає кошти на відкритому ринку і передає їх на таких же умовах отримувачам допомоги (у 2017 році ЄС випускав облігації з купоном в 1,25% річних).

Метою надання кредитів у рамках макрофінансової допомоги в усіх наявних програмах визначено: **«зменшення зовнішнього фінансового тиску на Україну, поліпшення її платіжного балансу та забезпечення бюджетних потреб, а також підсилення її позиції за валютними резервами»**.

Україна є найбільшим отримувачем макрофінансової допомоги ЄС третім країнам при отриманні кредиту в сукупній сумі 2,8 млрд євро у 2014 - 2017 роках у рамках чотирьох програм макрофінансової допомоги.

Макрофінансова допомога (МФД I та МФД II)

МФД I (з березня 2014 року у сумі 610 млн євро):

- травень 2014 року: 110 млн євро
- листопад 2014 року: 250 млн євро
- квітень 2015 року: 250 млн євро

МФД II (з квітня 2014 року у сумі 1 млрд євро):

- червень 2014 року: 500 млн євро
- грудень 2014 року: 500 млн євро

Сфери умов для МФД	МФД I	МФД II
Управління державними фінансами	<ul style="list-style-type: none"> - збільшення прозорості та конкуренції в системі державних закупівель, - визначення Антимонопольного комітету України відповідальним за розгляд скарг у рамках державних закупівель, - ухвалення антикорупційної стратегії та впровадження антикорупційного законодавства, - поліпшення фінансового контролю та аудиту, - розширення повноважень Рахункової палати на перевірку доходів бюджету, - вдосконалення системи внутрішнього контролю. 	<ul style="list-style-type: none"> - ухвалення річних планів із закупівель (для всіх інституцій, які здійснюють закупівлі за бюджетні кошти), - подання проекту Державного бюджету до Верховної Ради не пізніше 15 вересня 2014 р., - оприлюднення щомісячних даних із виконання бюджету, - щорічне подання декларації про активи особами, визначеними законодавством як суб'єкти декларування, - підготовка законопроекту щодо створення незалежного органу для забезпечення виконання законодавства у сфері корупції - розширення повноважень Рахункової палати на перевірки державних підприємств.
Торгівля та оподаткування	<ul style="list-style-type: none"> - повна відповідність торговельної політики правилам СОТ, - вирішення проблеми із відшкодуванням ПДВ. 	<ul style="list-style-type: none"> - повна відповідність торговельної політики правилам СОТ, - вирішення проблеми із відшкодуванням ПДВ.
Енергетика	<ul style="list-style-type: none"> - поліпшити фінансовий стан Нафтогазу завдяки, зокрема, ліпшій платіжній дисципліні з боку споживачів, - одночасне запровадження системи адресної підтримки вразливих верств населення, щоб захистити їх від підвищення тарифів на газ, - ухвалення процедури анбандлінгу Нафтогазу, - прогрес в отриманні статусу відповідності ЕІТІ. 	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка Щорічного фінансового звіту Нафтогазу та її дочірніх підприємств із розбивкою за секторами.
Фінансовий сектор	<ul style="list-style-type: none"> - зміна стандартів бухгалтерії (зокрема, запровадження МСФЗ) для всіх фінансових установ, - підготовка плану гармонізації законодавства у сфері фінансових послуг відповідно до зобов'язань у рамках Угоди про асоціацію. 	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка Нацбанком регулювання щодо системних банків, - оприлюднення інформації щодо кінцевих власників банків, - розкриття фінансової звітності небанківськими фінансовими установами.

Джерело: Меморандуми про взаєморозуміння між Україною та ЄС щодо надання МФД I та МФД II

Макроекономічна допомога (МФД III)

МФД III у рамках спільного пакету підтримки України з боку міжнародних донорів та міжнародних організацій (передусім МВФ) у сумі 40 млрд євро (з квітня 2015 року у сумі 1,8 млрд євро):

- липень 2015 року: 600 млн євро
- квітень 2017 року: 600 млн євро

Другий транш Україна отримала, незважаючи на те, що не виконала всі необхідні умови (не скасувала мораторій на експорт лісу-кругляка зокрема).

Уряд втратив можливість отримати останній третій транш у рамках МФД III, оскільки не виконав 4 із 22 умов (запуск автоматичної перевірки е-декларацій, зняття заборони на експорт лісу-кругляка, закон про кредитний реєстр НБУ і перевірка інформації про бенефіціарних власників компаній).

УМОВИ ДЛЯ МФД III :

- **Управління державними фінансами:** покращення зовнішнього аудиту; збільшення прозорості процедури державних закупівель та використання електронних засобів при закупівлях; вчасне подання проекту Державного бюджету на 2016 рік та дотримання податкового законодавства.
- **Урядування та прозорість:** заснувати Національне антикорупційне бюро, Спеціальну антикорупційну прокуратуру та Національне агентство із запобігання корупції; реформа державної служби; реформа державних підприємств.
- **Енергетика:** посилити незалежність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, реформа газового ринку.
- **Соціальний захист:** дієвий захист вразливих верств населення від впливу підвищення житлово-комунальних тарифів, захист внутрішньо переміщених осіб.
- **Умови ведення бізнесу:** дотримання зобов'язань у рамках СОТ, посилення конкуренції.
- **Фінансовий сектор:** оновлення визначення пов'язаних осіб Національним банком України, створення кредитного реєстру НБУ.

Макрофінансова допомога (МФД IV)

13-го червня 2018 року Європейський парламент підтримав рішення про виділення Україні нової програми Макрофінансової допомоги (МФД IV) обсягом 1 млрд євро. Рада ЄС 26 червня остаточно затвердила виділення Україні МФД IV.

Для отримання коштів Україні потрібно буде виконати ряд передумов (серед найімовірніших):

- є продовження співпраці з МВФ
- підвищити тарифи на газ для населення
- забезпечити стійкість бюджету
- запуск автоматичної перевірки е-декларацій
- перевірка інформації про бенефіціарних власників компаній
- ефективна робота Антикорупційного суду
- заходи у сфері боротьби із запобіганням відмиванню грошей та з ухиленням від сплати податків.

ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ ЄС

Бюджетна підтримка

Механізм надання бюджетної підтримки:

1. Діалог із ключовими зацікавленими сторонами країн-партнерів щодо узгодження плану впровадження реформ або досягнення цілей розвитку, яким може сприяти бюджетна підтримка

2. Оцінка досягнутого

3. Переказ коштів на рахунок уряду

4. Підтримка інституційної спроможності

Три основні типи програм бюджетної підтримки:

- угоди із забезпечення належного управління та розвитку
- секторальні угоди
- угоди з розбудови держави

Бюджетна підтримка надається на безповоротній основі, але кошти, як правило, надаються на проведення видатків у певній сфері, а не для загальних бюджетних цілей. При цьому, зазвичай перший транш допомоги (базова складова) надходить після підписання угоди про фінансування для початку реалізації програми, а для отримання інших траншів (варіативна складова) країна повинна виконати цілі, узгоджені між урядом та ЄС під час переговорів про отримання підтримки.

Бюджетна підтримка

Для отримання бюджетної підтримки **країна повинна відповідати кільком критеріям:**

- наявність програми реформ,
- стабільна макроекономічна ситуація,
- наявність належної системи управління державними фінансами, прозорості й контролю виконання бюджету.

Середня тривалість бюджетної підтримки становить три - чотири роки.

Сьогодні активними є чотири програми бюджетної підтримки:

- 1) Травень 2014 року - **Угода про фінансування Контракту для України з розбудови Держави** (355 млн євро)
- 2) Листопад 2014 року - **Угода про фінансування підтримки регіональної політики України** (50 млн євро)
- 3) Грудень 2014 року - **програма бюджетної підтримки «Продовження підтримки реалізації Енергетичної стратегії України» до 2020 року** (45 млн євро)
- 4) Грудень 2016 року - **програма «Підтримка комплексного реформування державного управління в Україні»** (104 млн євро: 90 млн - до бюджету, а решта - кошти технічної допомоги на проекти Twinning та інші заходи)

Гуманітарна допомога

Гуманітарна допомога **надається на безповоротній основі для задоволення базових потреб вразливих верств населення.** Як правило, отримувачі допомоги – це постраждалі від надзвичайних ситуацій: воєнних конфліктів, техногенних катастроф та природних лих.

ЄС почав надавати гуманітарну допомогу населенню України з початку воєнного конфлікту на Донбасі у 2014 році

ЄС надає гуманітарну допомогу **через благодійні організації-партнери** (які переважно отримують фінансування й від інших донорів), таких як Action Contre la Faim (ACF), Médecins du Monde (MDM), ACTED та People In Need (PIN). Гуманітарна допомога координується з іншими донорами через Офіс ООН із координації гуманітарних питань (OCHA).

Бюджети гуманітарної та пов'язаної допомоги ЄС Україні, млн євро

Рік	Гуманітарна допомога	Паралельне фінансування*
2014	11,3	17
2015	32	14**
2016	28,4	8,7
2017	16	14
2018	22	58***

* Фінансування відновлення Донбасу та підтримка переміщених осіб у рамках Інструменту підтримки миру, регіональних проектів у 2014 році, Інструменту європейського сусідства

** Фінансування в рамках Інструменту підтримки миру в 2014 - 2015 роках

*** Фінансування в рамках Інструменту Європейського сусідства за 2015 - 2017 роки – з них 50 млн євро у 2017 році

Фінансування допомоги Україні у 2014 – 2017 роках відбувалося без багаторічних програмних документів. Єврокомісія затверджувала річні плани підтримки – так звані Спеціальні заходи для України, що обґрунтовувалось нестабільною політичною та економічною ситуацією в Україні:

- **Спеціальні заходи у 2014 році на:** (а) підтримку Угоди з розбудови держави та (б) підтримку громадянського суспільства (сукупна сума виділених коштів **365 млн євро**),
- **Спеціальні заходи у 2015 році на:** (а) підтримку перезапуску української економіки (передусім на програми МСП), (б) реформу децентралізації – U-lead (**185 млн євро**),
- **Спеціальні заходи у 2016 рік на:** (а) антикорупційні ініціативи, (б) реформу державного управління, (в) підтримку реформи у сфері верховенства права (Pravo) (сукупна сума виділених коштів **172 млн євро**).
- **Спеціальні заходи у 2017 рік на:** (а) Програму підтримки енергоефективності, (б) Програму підтримки реформи управління державними фінансами, (с) Підтримку Сходу України (сукупна сума виділених коштів **150 млн євро**).

Пріоритетні сектори підтримки на 2018–2020 рр.

Пріоритетні сектори підтримки	Орієнтовний обсяг асигнувань
Сектор 1: Зміцнення інституцій та належного управління, у тому числі у сфері забезпечення верховенства права та безпеки	108,45 млн - 132,55 млн євро
Сектор 2: Економічний розвиток та розвиток ринку, у тому числі розвиток приватного сектору та покращення бізнес-клімату	86,76 млн - 106,04 млн євро
Сектор 3: Покращення сполучення, енергоефективність, захист навколишнього середовища та запобігання зміні клімату	65,07 млн - 79,53 млн євро
Сектор 4: Мобільність і контакти між людьми, у тому числі соціальне залучення	86,76 млн - 106,04 млн євро
Додаткова підтримка для розвитку інституційної спроможності	65,07 млн - 79,53 млн євро
Додаткова підтримка громадянського суспільства	21,69 млн – 26,51 млн євро

Джерело: Стратегічна Програма допомоги ЄС Україні (2018-2020 рр.)

Додаток: Оцінка пріоритетів (згідно з результатами другого раунду опитування Дельфі)

<div> <div>Легенда</div> <div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> <div></div> </div> <div> <div>Низький пріоритет</div> <div>Високий пріоритет</div> </div> </div>	Якими були пріоритети допомоги ЄС у 2014-2017 роках?	Якими повинні бути пріоритети технічної або фінансової підтримки ЄС у наступні три роки?	Якими визначено пріоритети української влади у стратегічних документах (задекларовані пріоритети)?	Якими насправді були пріоритети української влади у 2016-2017 роках (фактичні пріоритети)?	Якими повинні бути пріоритети української влади у наступні три роки?
Економічне зростання					
Енергетична незалежність					
Енергоефективність					
Забезпечення ефективного регулювання, включно із дерегуляцією					
Розвиток МСП					
Інноваційний розвиток					
Посилення захисту конкуренції на внутрішньому ринку України					
Підвищення конкурентоспроможності України на зовнішніх ринках					
Розвиток дорожньої інфраструктури					
Розвиток інших видів інфраструктури (водного, залізничного та повітряного)					
Розвиток сільських територій					
Розвиток фінансового ринку					
Сприяння залученню інвестицій					
Ефективне врядування					
Ефективне державне управління					
Збільшення ефективності державних фінансів					
Децентралізація					
Охорона довкілля					
Гендерна рівність					
Розвиток людського капіталу					
Поліпшення системи соціального захисту населення					
Якісна і доступна медична допомога					
Якісна і доступна освіта					
Верховенство права і боротьба з корупцією					
Захист прав власності					
Захист прав людини					
Подолання корупції					
Справедлива судова система					
Безпека та оборона					
Національна безпека та оборона					
Реформа сектору цивільної безпеки					

MINISTRY OF
FOREIGN AFFAIRS
OF DENMARK
Danida

МІНІСТЕРСТВО РОЗВИТКУ
ГРОМАД ТА ТЕРИТОРІЙ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРОЕКТ
ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ

U-LEAD

W I T H E U R O P E

THANK YOU!